

Notities webinar 6 juli 2021 – “Zero Pollution Actieplan”

Samenvatting

Op dinsdag 6 juli 2021 organiseerden VLEVA en MINARAAD hun zesmaandelijke webinar over de Europese milieu- en energieactualiteit, met als dieptethema het EU-actieplan Zero Pollution. Met dit actieplan, een laatste bouwsteen in de Europese Green Deal, wil de Europese Commissie het pad effenen voor de ambitie om tegen 2050 een niet-toxisch milieu te bekomen. Het plan bevat ook streefcijfers voor 2030.

De heer Bavo Peeters van de Europese Commissie (DG Milieu) gaf de keynote over het EU-actieplan Zero Pollution. Aansluitend was er een pitchsessie waarin drie stakeholders hun aanbevelingen gaven voor de periode tot 2030, om milieuvervuiling in Vlaanderen aan te pakken en bij te dragen tot de Europese ambitie.

Voordien was er de gebruikelijke info-sessie met een volledige update van de lopende Europese energie-, klimaat- en milieudossiers. Deze toelichtingen werden gegeven door de heer Jorre De Schrijver (energie-attaché VEKA/VV EU) en mevrouw Marjan Decroos (milieu-attaché departement Omgeving/VV EU).

Volgnummer briefing nota	2021 15	Versie:	2
Auteur + e-mailadres	Francis Noyen, francis.noyen@minaraad.be Jan Verheeke, jan.verheeke@minaraad.be Ina De Vlieger, ina.devlieger@vleva.eu Celeste Wezenbeek, celeste.wezenbeek@vleva.eu		
Deze briefing betreft de door VLEVA en MINARAAD georganiseerde webinar over (in hoofdzaak) de mededeling van de Commissie , “Route naar een gezonde planeet voor iedereen - EU-actieplan: Verontreiniging van lucht, water en bodem naar nul” van 12.5.2021. Van deze webinar is ook een opname beschikbaar op de VLEVA-eventpagina .			
Deze notities zijn tot stand gekomen zonder <i>feedback</i> van de sprekers – dus op verantwoordelijkheid van de notulisten. Vermits dit document opgevat wordt als een kennisdocument, bindt het op zich niet de raadsleden of de organisaties van de MINARAAD of van VLEVA. Het document wordt wel aanvaard als kennisbasis.			

Inhoud

Samenvatting	1
Inhoud	1
Verwelkoming – Ina De Vlieger (liaison officer VLEVA)	2
Europese energie-, klimaat- en milieudossiers	2
Energie- en klimaatdossiers – Jorre De Schrijver (VEKA)	2
Milieudossiers – Marjan Decroos (DPT. OMG.)	2
Het Actieplan Zero Pollution – Bavo Peeters (COMMISSIE, DG Milieu)	4
Pitchsessie: beleidsaanbevelingen voor Vlaanderen	9
Bernard De Potter (administrateur-generaal VMM)	9
Erik Grietens (beleidsmedewerker BBL)	10
Tine Cattoor (directeur productbeleid ESSENSCIA)	11
Vragen en antwoorden	11
Vragen na of naar aanleiding van de uiteenzetting door Bavo Peeters	11
Vragen die aan bod kwamen na de <i>pitches</i>	12
Overige inbreng, zonder beantwoording ter zitting	14
Slotwoord – Jan Verheeke (secretaris MINARAAD)	14

Verwelkoming – Ina De Vlieger (liaison officer VLEVA)

Verwelkoming gaat gepaard met kort inzicht in de structuur van de webinar.

Europese energie-, klimaat- en milieudossiers

Marjan Decroos geeft een korte inleiding bij het Sloveens voorzitterschap, dat opgebouwd is rond het trefwoord “*resilience*”, met daarin de koppeling met het herstel *post-covid*. Wat veel werk zal geven, is het “*Fit-for-55*” pakket, in lijn met de recente Europese Klimaatwet. Omzeggens al het Europese energie- en klimaat-*acquis* zal worden aangepast.

Energie- en klimaatdossiers – Jorre De Schrijver (VEKA)

Eerst de evolutie in de doelstellingen. De initiële doelstellingen voor 2030 waren (*) -40% broeikasgasemissies t.o.v. 1990, (*) 32% hernieuwbare energie (HE) gebruik en (*) 32,5% verbetering in de energie-efficiëntie (EE). Projectie van de recent ingediende nationale energie- en klimaatplannen leveren op dat we tegen 2030 afstevenen op (*) een reductie met -41% broeikasgasemissies, (*) een 33,7% inzet van HE en (*) 29,7% EE-winst. De grote vraag voor 14 juli is welke HE- en welke EE-doelstelling gepaard dienen te gaan met het doel tegen 2030 te komen tot een reductie van broeikasgasemissies met -55%. De Commissie heeft al een tip van de sluier opgelicht: de HE-doelstelling wordt waarschijnlijk opgetrokken naar 38-40% en de EE-doelstelling zou opgetrokken worden naar 36-37%.

Dan de bouwstenen, met name ingrepen in (*) de diverse vormen van infrastructuur, (*) domein-overschrijdende basisrichtlijnen, (*) sectorspecifieke regelgeving en (*) de marktontwikkeling.

- Voor infrastructuur zal de TEN-E-Verordening worden bijgesteld, inzake grensoverschrijdende energie-infrastructuur. De trilogen hierover zouden afgesloten worden voor het jaareinde.
- Bij domein-overschrijdend beleid zullen er wijzigingsvoorstellen liggen voor de Richtlijn HE en voor de Richtlijn EE. Het Sloveens voorzitterschap mikt voor beide te komen tot een voortgangsrapport. Bij HE zijn de vragen waarop we op 14 juli een antwoord gaan krijgen: (*) worden er Europese, lidstaat- of sectorale doelen opgelegd? (*) op basis van welk kader zullen *renewable* en *low carbon* brandstoffen worden gestimuleerd? en (*) zullen de duurzaamheidscriteria voor biomassa verder worden bijgesteld? Bij EE vergelijkbare vragen: (*) worden er Europese, lidstaat- of sectorale doelen opgelegd? (*) wat met het *energy efficiency first principle* – hoever zal dit principe worden doorgetrokken? en (*) welke administratieve vereenvoudigingen zullen voorliggen?
- De derde groep betreft de sectorspecifieke regelgeving. Tegen het einde van het jaar zal de Commissie een voorstel op tafel leggen voor de herziening van de Richtlijn Energie-Prestaties voor Gebouwen (EPB en EPC), gericht op de realisering van de renovation wave.
- Tot slot de marktontwikkeling, met het zgn. gaspakket, met een regelgevend kader voor groen gas en waterstof.

Milieudossiers – Marjan Decroos (DPT. OMG.)

Het “*Fit-for-55*”-pakket bevat ook enkele maatregelen die verband houden met klimaatregelgeving: (*) de herziening van de Effort-sharing-verordening, dat voor de non-ETS-sectoren de doelstellingen per lidstaat bepaalt – er zal opnieuw gerekend moeten worden, en de grote vraag zal zijn op welke manier er gerekend zal worden (BBP, efficiëntie ...), (*) de herziening van de

Richtlijn emissiehandel – dit betreft de grote industrie; de vraag hier is hoe luchtvaart en scheepvaart onder dit toepassingsgebied zou vallen, evenals, eventueel, gebouwen en wegtransport; (*) de herziening van de LULUCF-verordening.

Een belangrijke bouwsteen bij het “Fit for 55”-pakket is het voorgenomen “carbon border adjustment mechanism”. Bovendien wordt er een voorstel van herziening van het Europese energie-belastingsinstrument in het vooruitzicht gesteld: dit moet, zoals bekend, met unanimititeit aangenomen worden. Er is nu een belangrijke nieuwe poging om deze aan te nemen op de ECOFIN-raad van 9 november. Tot slot zal de Raad Transport op 9 december ingaan op een herziening van de Richtlijn Infrastructuur Alternatieve Brandstoffen.

Zoals bekend, zal aanvang november in Glasgow de klimaattop (COP26) doorgaan. De Raad Leefmilieu beraadt zich hierover op 6 oktober. De Commissie brengt einde dit jaar voorstellen van herziening uit voor de Verordening F-gassen en van de Verordening ozonafbrekende stoffen. De Commissie kondigt ook een actieplan aan voor het herstel van duurzame koolstofcycli – met als opzet een deugdelijke boekhouding van koolstofopslag in de bodem.

Naast klimaatbeleid zijn er de twee andere belangrijke pijlers: biodiversiteitsbeleid en beleid circulaire economie.

Ook voor biodiversiteit is er een aankomende belangrijke top, met name COP15 bij de Conventie Biodiversiteit. De Duitse collega’s hebben een jaar geleden hiervoor raadsconclusies aangenomen. Het Sloveens voorzitterschap bekijkt of die moeten worden geactualiseerd.

Er wordt vanwege de Commissie een voorstel verwacht m.b.t. bindende doelstellingen voor natuurherstel. Voor het Sloveens voorzitterschap is de problematiek van de bestuivers erg belangrijk: Slovenië is een imkerland; enkele jaren geleden heeft de Commissie haar implementatieverslag voorgelegd, en de Sloveense voorzitter wil dit onder de aandacht brengen bij de Raad Leefmilieu en de Raad Landbouw. Een andere zaak is de Europese Bossenstrategie, samen met de Verordening inzake het verkoop van producten van bossen en het tegengaan van vernietiging van bossen elders in de wereld (FLEGT).

Bij circulaire economie staat als eerste het omvangrijke voorstel op de agenda betreffende batterijen en afval van batterijen. Deze problematiek wordt zoveel mogelijk als één levenscyclus bekeken, en het voorstel van verordening bestrijkt dan ook al die levensfasen. Onder het Portugese voorzitterschap is er veel vooruitgang geboekt, en de Sloveense voorzitters zullen proberen te komen tot raadsconclusies in december.

Alle andere voorstellen inzake circulaire economie zijn opgelijst en worden verwacht tegen het einde van het jaar: een herziening van de Verordening transport van afval, een wetgevend voorstel inzake duurzaam productbeleid, wetgevend voorstel inzake green claims in relatie tot de milieuoetafdruk van producten, Strategie duurzaam textiel, herziening Richtlijn verpakkingen en verpakkingsafval, en herziening van de bijlagen van de POPs-verordening. De voorstellen inzake circulaire economie zouden het voorwerp kunnen zijn van een nieuwe VLEVA-MINA-sessie.

Ten slotte zijn er nog een drietal horizontale dossiers. Voor het 8ste Milieuactieprogramma en voor de herziening van de Aarhus-Verordening, zijn de triloggen bezig. *Last but not least* is er de EU-strategie bodem, die wordt aangekondigd in het *Zero pollution action plan*. Als die op tijd verschijnt, komt ze op de Raad Leefmilieu van december.

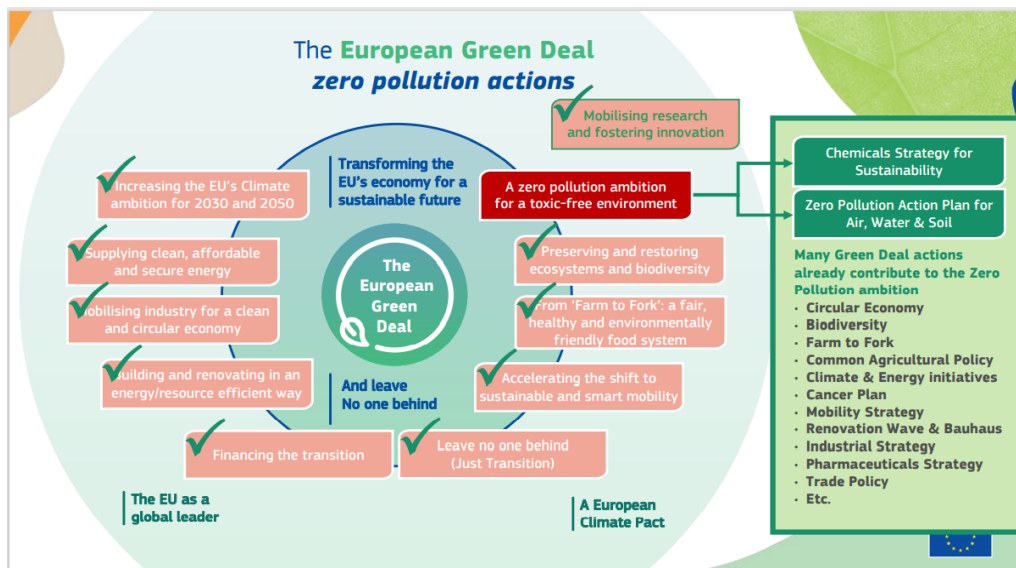
Het Actieplan *Zero Pollution* – Bavo Peeters (COMMISSIE, DG Milieu)

Bavo Peeters stelt zichzelf voor: hij werkt in het bodemteam van DG Environment. Hij wijst op de aanleiding en de noodzaak voor dit actieplan: deze zijn gelegen bij het feit dat verontreiniging verband houdt met een hele reeks kwesties. De globale klimaatcrisis houdt verband met de problematiek van luchtverontreiniging. De biodiversiteitscrisis wordt mede veroorzaakt door verontreiniging. En ook de ontginning en het gebruik of verbruik van grondstoffen en hulpbronnen hangt sterk samen met verontreiniging. Het bestrijden van verontreiniging is dus een vierde component van een volwaardig milieubeleid.

Naast de relevantie voor andere milieudossiers, is een krachtig beleid in dit verband ook van belang voor de menselijke gezondheid. In de EU is 1/8 van de sterfgevallen verbonden aan verontreiniging, vooral luchtverontreiniging. Zoals zo dikwijls worden de meest kwetsbare groepen het hardste getroffen.

Omwille van deze effecten op het milieu en de menselijke gezondheid, heeft Ursula von der Leyen, voorzitter van de Commissie, in december 2019, bij het uitbrengen van de *Green Deal*, met name dit actieplan aangekondigd: *“I will put forward a cross-cutting strategy to protect citizens’ health from environmental degradation and pollution, addressing air and water quality, hazardous chemicals, industrial emissions, pesticides and endocrine disruptors”*.

De Europese Commissie heeft het actieplan gepubliceerd op 12 mei, dat ingepast wordt bij de andere elementen van de Europese Green Deal, en er als het ware het sluitstuk bij vormt. Het schema verschaft goed inzicht in dit verband.

De geïntegreerde benadering van dit *Action Plan* blijkt uit het lijstje aan de rechterkant, met de diverse bijdragen uit andere *Green Deal* acties tot dit actieplan.

De belangrijkste samenhang is deze tussen dit voorliggende actieplan en de Chemicals Strategy. Beide werden einde 2019 aangekondigd. De *Chemicals Strategy* werd reeds op 14 oktober 2020 uitgebracht. Bij het *Zero pollution action plan* werden meer de klassieke voorbereidingsprocessen gevolgd. De *online consultation*, die liep tot 10 februari 2021, leverde bv. 700 reacties op. Na het uitbrengen van het actieplan vormde dit het thema van de jaarlijkse *Green Week*.

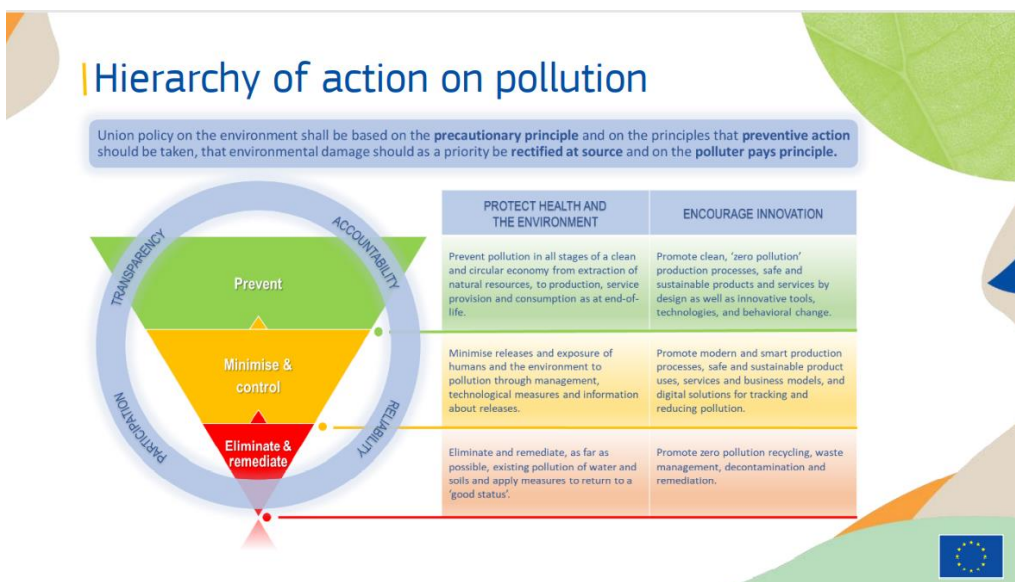
Nu, wat is de centrale gedachte? Het is niet zo dat de “zero” van “zero-pollution” letterlijk wordt genomen, in die zin dat niks meer zou mogelijk zijn. Wel is het de bedoeling om door een verbeterde

concertatie van inspanningen verontreiniging terug te dringen tot aanvaardbare niveaus, t.t.z. dat er voor mens of milieu geen schade van uitgaat. Een en ander sluit aan bij een reeks SDG-doelstellingen en complementeert deze in een zestal opzichten.

Het actieplan stelt ook een hiërarchie van te ondernemen acties voor, in de vorm van een omgekeerde piramide. Preventie is altijd de meest goedkope oplossing. Soms, in tweede orde, moet verontreiniging geminimaliseerd worden, door normstelling (voorwaarden en vergunningen). Enkel wanneer het niet anders kan, volgt sanering. Telkens is er sprake van beschermende maatregelen en van innovatie-acties.

Eigenlijk zijn deze principes reeds ingeschreven in de Europese verdragen. Wat vernieuwend is, is het geïntegreerd karakter van dit plan. De diverse milieucompartimenten – water, lucht, biodiversiteit, bodem – komen in beeld, evenals de diverse dragers van verontreiniging. In het reële milieu mengen de diverse stoffen zich, en migreren ze van het ene compartiment naar het andere. Een holistische en multidisciplinaire aanpak is nodig. Dit multidisciplinaire karakter van het plan wordt weerspiegeld door het feit dat alle diensten van de Commissie hebben bijgedragen tot dit plan.

De acties van het plan zijn onderverdeeld in drie thematische actiedomeinen, met name (1) het verbeteren van de menselijke gezondheid en het welzijn, (2) het bekomen van nul-verontreiniging bij productie en consumptie, en (3) het respecteren van planetaire grenzen. Bij elk van deze drie worden vier “enablers” ingezet, met name (a) passende implementatie en strikte handhaving, (b) het bevorderen van verandering in maatschappelijke processen, (c) het bijhouden van de geboekte vooruitgang en het anticiperen op trends, (d) het promoten van wereldwijde verandering.

Het thema “menselijke gezondheid en welzijn” levert enkele belangrijke voornemens op.

Improving health and well-being

Key actions

- Improving air quality (revising Directive to address new WHO guidelines)
- Addressing indoor air quality (assess pathways and policy options)
- Reducing noise (report on Noise Directive and address sources)
- Ensuring clean water (implement Drinking Water Directive and evaluate Bathing Water Directive)
- Depolluting soils
- Safe and sustainable consumer products (through Chemicals Strategy)

Flagships

1. Reducing health inequalities through zero pollution
2. Supporting urban zero pollution action

Cross-cutting priorities

- Implementation
- International action

Other Green Deal actions (examples)

- Sustainable & Smart Mobility Strategy
- Climate action

Zo wil de Commissie als eerste de luchtkwaliteit meer in lijn proberen te brengen met de WHO-advisering. Naast de omgevingsluchtkwaliteit wordt ook de binnenhuisluchtkwaliteit aan de orde gesteld. De Commissie wil bekijken of er op Europees niveau geluidsnormen moeten worden opgelegd, t.t.z. of dat deze geïntegreerd moeten worden in productnormen m.b.t. banden enz. Ook de waterkwaliteit komt in het vizier, met name de bestaande Richtlijnen Drinkwater en Zwemwater. De op te maken bodemstrategie zal gericht zijn op bodemsanering, maar zal op andere aspecten zoals verlies van organische stof enz.

Het tweede thema betreft het respect voor de milieugebruiksruimte die geboden wordt door onze planeet.

Living within our planetary boundaries

Key actions

- Regulating priority pollutants for surface and ground waters
- Evaluating the Marine Strategy Framework Directive
- Reducing pollution and increasing circularity and energy efficiency of Urban Wastewater Treatment Directive (taking account evaluation of Sludge Directive)
- Soil restoration through nature restoration law, EU priority watch list, soil passport, register and enhancing LUCAS soil survey

Cross-cutting priorities

- Implementation in particular of Water Framework Directive
- International action

Flagship 3.
Promoting zero pollution across regions

Other Green Deal actions (examples)

- Biodiversity & Farm to Fork strategy
- Integrated Nutrient Management Action Plan
- Pharmaceuticals Strategy

De Commissie zal niet alleen de lijst van vervuilende stoffen voor oppervlakte- en grondwater herbekijken, maar voor bodem tot een vergelijkbare lijst proberen te komen. Ook bij de wetgeving voor het natuurherstel zal het bodemherstel geïntegreerd worden.

Bij het derde thema, nul-verontreiniging uit productie en consumptie, is onder meer de Richtlijn Industriële Emissies aan de orde.

Towards zero pollution from production and consumption

Flagship 4.
Facilitating zero pollution choices

Key actions

- Reducing pollution from industrial installations and promoting breakthrough technologies (revising Industrial Emissions Directive and European Pollutant Release and Transfer Register)
- Revision of Mercury Regulation
- Promoting the polluter pays principle (Fitness Check and Recommendations)

Cross-cutting priorities

- Implementation in particular of Water Framework Directive
- International action

Other Green Deal actions (examples)

- Circular Economy Action Plan
- Sustainable Product Policy
- Chemicals Strategy

De aanbevelingen van het recente rapport van de Europese Rekenkamer betreffende het “*vervuiler-betaalt-beginsel*”, zullen hierbij integraal worden omgezet en geïmplementeerd.

Dan wordt wat inzicht geboden in de in te zetten “*enablers*”, met als eerste het verzekeren van de passende implementatie en een strikte handhaving. Het actieplan bevat een achttal acties om implementatie door de Lidstaten en handhaving ervan te verbeteren.

Ensuring stricter implementation and enforcement

Flagship 5.
Enforcing zero pollution together

Key actions

- promote enhanced collaboration between national authorities and develop new joint actions across the compliance chain
- bring together environmental and other enforcement authorities to exchange best practices and devise cross-sectorial compliance actions
- improve the horizontal legal framework by strengthening the Environmental Crime Directive
- evaluate Environmental Liability Directive
- consider developing standardised provisions on compliance assurance for new legislative proposals
- monitor the proportionate and dissuasive application of penalty clauses in force
- encourage the application of existing inspections and other compliance checks and penalty clauses
- promote the use of cutting-edge technologies to boost national capacities for monitoring and compliance verification.

“Civil society has an important role as a compliance watchdog.”

Het aspect van het bevorderen van verandering in alle maatschappelijke processen leidt eveneens tot een achttal acties.

Boosting change across society for zero pollution

Flagships

- 6. Showcasing zero pollution solutions for buildings
- 7. Living Labs for green digital solutions and smart zero pollution

Key actions

- Promote investment and financing working with IFIs
- Use Multi-Annual Financial Framework and NextGenerationEU
- Implement Sustainable Taxonomy and Sustainable Corporate Reporting
- Foster research and innovation
- Earth observation, Copernicus and Destination Earth
- Improve information for citizens
- Develop skills, education and training
- Working with Cities and Regions

"Everyone has a role to play."

Een derde “enabler” betreft het bijhouden van de geboekte vooruitgang en het anticiperen op trends. In een werkdocument worden een aantal inspirerende voorbeelden voor van digitale oplossingen aangebracht, die kunnen helpen om verontreiniging aan te pakken.

Tot slot is er de vierde “enabler”, met name het promoten van wereldwijde verandering. Op wereldvlak wordt ingezet op een verbeterde samenwerking met multilaterale organisaties en op een gedegen uitvoering van de toepasselijke multilaterale verdragen. De Commissie wil mee een globaal akkoord promoten i.v.m. kunststoffen. Het is de bedoeling om de ambitie “te komen tot een nul-verontreiniging” te integreren in alle sectoren van samenwerking met derde landen. Ook zal de EU haar fondsen voor internationale actie en diplomatie doelgericht inzetten. Om de voetafdruk van de EU in derde landen te reduceren, zal de export van schadelijke producten of afvalproducten beperkt worden, op basis van o.m. het Verdrag van Basel. Hierbij zal steun verleend worden aan multilaterale initiatieven i.v.m. de einde-levensfase van voertuigen, i.v.m. het opvolgen van afvalstromen uit elektrische en elektronische apparaten, en i.v.m. het stopzetten van niet gereguleerde verwerking van loodhoudende batterijen.

Het is de moeite waard om nog eens de negen “vlaggeschepen” te hernemen:

Flagships – integrated initiatives

1. Reducing health inequalities through zero pollution
2. Supporting urban zero pollution action
3. Promoting zero pollution across regions
4. Facilitating zero pollution choices
5. Enforcing zero pollution together
6. Showcasing zero pollution solutions for buildings
7. Living Labs for green digital solutions and smart zero pollution
8. Minimising the EU's external pollution footprint
9. Consolidating the EU's Knowledge Centres for zero pollution

Bij (1): het is de bedoeling te komen tot een kankerregister, dat in de toekomst gekoppeld zal kunnen worden aan verontreinigingsdata, zodat eenieder kan nagaan wat zijn/haar lokale situatie inhoudt. Bij (2): de Commissie wil meer steun verlenen aan steden zodat die vooruitgang kunnen boeken inzake vergroening en bij het terugdringen van verontreiniging op hun grondgebied. Bij (3): de voorgenomen monitoring en promotie bij de regio's zal gebeuren i.s.m. het Comité van de Regio's. Bij (4): exploitanten en producenten zullen ertoe aangemoedigd worden om (correcte) *zero-pollution claims* te maken en zich daarmee in de markt te profileren. Bij (5): de samenwerking tussen milieuhandhavers in de onderscheiden Lidstaten zal worden bevorderd door uitwisseling. Bij (6): er zal aandacht zijn voor het belichten van voorbeelden van duurzaam bouwen, wat op zich reeds een thema is, maar nog niet voldoende in verband wordt gebracht met het gebruik van geschikte bouwstoffen. Bij (7): "*living labs*" zijn weliswaar een modewoord, maar zullen ook hier worden ingezet om met name op lokaal vlak digitale oplossingen te gaan implementeren. Bij (8): de externe voetafdruk wordt verminderd door de hierboven vermelde grensoverschrijdende en internationale samenwerking. Bij (9): de rol en positie van Europese kenniscentra wordt versterkt.

De [tijdstabel](#) staat in de annex bij het Actieplan: de implementatie ervan zou tegen 2024 volledig lopende moeten zijn. Ook is het de bedoeling om de verontreiniging beter te gaan monitoren. Verder is het de bedoeling te investeren in betere foresight capacity. In samenwerking het Comité van de Regio's zal er een *stakeholderplatform* worden opgestart, naar analogie en in samenhang met het *Circular Economy Stakeholderplatform* en de *Chemicals Round Table*. Na de zomervakantie wordt hiervoor een oproep gelanceerd.

Pitchsessie: beleidsaanbevelingen voor Vlaanderen

Bernard De Potter (administrateur-generaal VMM)

Volgens Bernard De Potter gaat het hier om een duidelijk traject om de Europese regelgeving bij te stellen in functie van het gestelde doel; een en ander zal omgezet moeten worden in Vlaamse regelgeving. Daarbij komen heel wat basisprincipes in beeld: het voorzorgsbeginsel, het beginsel de-vervuiler-betaalt en het beginsel van aanpak bij de bron. Tegelijk speelt ook het beginsel van het gelijk speelveld, dat bepalend is voor de Europese markt. De uitdaging bestaat erin om al die principes te doen doorwerken in de Vlaamse regelgeving. Voor waterbeleid bv. gaat dit over de bijstelling van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater en de Richtlijn Gevaarlijke Stoffen en de omzetting hiervan in de Vlaamse waterwetgeving.

Bij dit alles stijgt het belang van integratie. Met voorliggend actieplan hebben we ook kennis kunnen maken met het zgn. "klavertje vier", waarbij "*zero-pollution*" nu het vierde blaadje uitmaakt naast "klimaat", "biodiversiteit" en "hulpbronnen" – en hierop inwerkt. Hierbij vraagt de Europese Commissie aan de Lidstaten om ook de eigen besluitvorming en *governance* te versterken.

Wat betekent dit nu voor Vlaanderen? Een eerste uitdaging is te komen tot een passende instrumentenmix. De klassieke instrumenten zullen zeker nog een belangrijke rol spelen: regelgeving, verbods- en gebodsbepalingen, financiële instrumenten enz. Het sluitstuk is evenwel dat we ook voorzien in een goede handhaving, om de minderheid aan *free-riders* op het juiste pad te helpen: zie het meerjarig handhavingsprogramma. Daarnaast is er ook het belang van de zachte instrumenten: de Vlaamse *green deal* mechanismen, met *dashboards* of scoreborden, om trends zichtbaar te maken op basis van monitoring.

Er is nood aan een meer geïntegreerde en principiële benadering. We zitten hier met zeer veel diverse stoffen. Klassieke normstelling heeft wat dit betreft zijn limieten. Ook in Vlaanderen wordt

het belangrijk om terug meer te werken met generieke principes, eerder dan met normenkaders voor 10.000-en verschillende stoffen.

Slotsom: de uitdaging van dit actieplan zit gevat in een gecoördineerde en geïntegreerde aanpak met alle actoren. De vraag is hoe we ook naar een maatschappelijk debat kunnen evolueren dat beantwoordt aan de uitdaging. Hoe kunnen we, zonder een nieuwe overleg-laag te moeten organiseren, voldoende synergiën bekomen via de formele overleg- en adviesorganen?

Tot slot nog even kort doorgaan op de enablers: inderdaad is het belangrijk in te zetten op verdere digitalisering, 24/7-monitoring met een fijnere ruimtelijke *grid*, *low cost* sensoren en het *internet of things* ... het gaat om ontwikkelingen waar ook de VMM aan het werk is.

Erik Grietens (beleidsmedewerker BBL)

Erik Grietens geeft eerst mee hoe de Europese milieuverenigingen tegenover dit actieplan staan. De algemene evaluatie is dat het streefdoel van dit actieplan nobel is ... maar dit plan is daarom nog geen volwaardig actieplan. Het gaat nog steeds te veel over een bundeling van bestaande regelgeving en gekende initiatieven, zonder nieuwe bindende doelstellingen. Het is mooi dat de omgekeerde piramide wordt gepromoot, maar dit beeld is nog ver van de realiteit. Er wordt vooral ingezet op extra monitoring – wat belangrijk is, maar daardoor zal de verontreiniging niet afnemen. Alle aandacht gaat naar de klassieke en gekende vormen van vervuiling, maar “klimaat” ontbreekt hier. De milieubeweging had gehoopt op nieuwe insteken in dit verband, zodat bv. doelen i.v.m. klimaat kunnen doorwerken in omgevingsvergunningen.

Niettemin is het nog steeds een heel uitdagend actieplan, in het bijzonder voor Vlaanderen, zeker wat betreft water- en luchtverontreiniging. Erik Grietens beaamt wat vorige spreker al aanhaalde, met name dat er veel sterker de nadruk moet gelegd worden op het voorzorgsbeginsel en het preventiebeginsel.

Toepassing van het preventiebeginsel – de piramide omdraaien – vereist een vergunningenbeleid dat verder gaat dan BBT, maar dat ook kijkt naar de milieudruk van de vergunningen samen in het milieucompartiment dat met de vergunning wordt aangesproken. Hetzelfde geldt voor mobiliteitsbeleid: voor *zero-pollution* is het weliswaar noodzakelijk, maar niet voldoende de productnormen voor transportmiddelen goed te regelen: wat nodig is, is om er daadwerkelijk voor te zorgen dat er minder kilometers over de weg worden afgelegd, zoals via het toepassen van een kilometerheffing.

Ook het voorzorgsbeginsel is belangrijk. De Europese normstelling voor luchtkwaliteit, die hier in Vlaanderen wordt geïmplementeerd, is beduidend zwakker dan de aanbevelingen van de WHO: hierdoor wijkt men feitelijk af van het voorzorgsbeginsel. Hetzelfde voor de bodemkwaliteit. Het PFOS-dossier toont aan dat het voorzorgsbeginsel beter had kunnen worden toegepast.

Een derde principe is “de-vervuiler-betaalt”. Zeker voor het waterbeleid is dit zeer relevant, met name voor verdroging en het oppompen van water uit diverse types waterlopen, nl. voor bevaarbare waterlopen moet men wel betalen, voor onbevaarbare waterlopen niet.

Conclusie: als je daadwerkelijk tot *zero-pollution* wil komen, dan zal je toch wel een aantal algemeen aanvaarde beginselen meer centraal moeten stellen en moeten laten doorwerken in het Vlaamse milieubeleid.

Tot slot een pleidooi voor meer regionale grensoverschrijdende samenwerking. Een voorbeeld is de problematiek van de grensoverschrijdende stikstofverontreiniging, wat ernstige samenwerking met Nederland vereist.

Tine Cattoor (directeur productbeleid ESSENCIA)

De chemiesector “schaart zich achter de ambitie van de Chemicals Strategy” en ook van dit actieplan, met name “een maximale bescherming van de volksgezondheid en het leefmilieu”. Meer algemeen steunt de sector de ambities van de Europese Green Deal, en is ervan overtuigd dat haar producten en diensten hiertoe zullen bijdragen. “Het is belangrijk dat wetenschappelijke data en een risico-gebaseerde aanpak centraal blijven staan in de besluitvorming binnen een doordacht wetgevend kader op het Europese niveau.” Over de resultaten in dit verband die geboekt worden door de Europese chemische sector, en over de nagestreefde transitie in dit verband, wordt regelmatig gerapporteerd: het volgende, 9de, duurzaamheidsrapport verschijnt op 19 oktober. Kortom, de chemische sector beschikt ook over de technologie en de oplossingen – deze kunnen ingezet worden als het passend wettelijk kader beschikbaar is.

Het voorliggende actieplan hangt, zoals uitvoerig aangetoond, samen met een reeks andere plannen en strategieën: onder meer productbeleid, milieubeleid, klimaatbeleid en innovatiebeleid. Dit actieplan overstijgt de diverse silo's en beoogt betere synergieën.

Zeker voor de milieuproblematiek moeten we de zaak integraal bekijken: het heeft geen zin om vervuiling van het ene compartiment naar het andere te verschuiven. Idem voor de betrokken beleidsdomeinen en de betrokken sectoren. Een integrale aanpak veronderstelt dat iedereen zijn rol speelt, en dat alle vervuilers mee betalen. De chemische industrie schaaft zich dan ook achter het vervuiler-betaalt-beginsel, op voorwaarde dat een en ander op een kosten-effectieve en proportionele manier wordt toegepast.

Bij dit alles is een wereldwijde bronnenaanpak nodig. Immers, om deze zaken zinnig aan te pakken is het Europese niveau slechts het minimumniveau – een wereldwijde aanpak is verkieslijk. Verbodsbepalingen binnen Europa zijn immers vruchteloos, indien er op relatief eenvoudige wijze functioneel gelijkwaardige producten geïmporteerd kunnen worden, die evenwel blijken te beantwoorden aan lagere eisen. We importeren hierdoor vervuiling. De consument moet hiertegen beschermd worden, en de producten met de hoogste milieustandaarden moeten een voetje voor kunnen hebben in onze Europese markt.

Vragen en antwoorden

Vragen naar aanleiding van de uiteenzetting door Bavo Peeters

- “In relatie met het promoten van recycled content bij plastics : is er aandacht voor de controle op de aanwezigheid van schadelijke stoffen in gerecycleerde kunststoffen? Accumulatie van schadelijke stoffen in de materiaalstromen dient immers ten alle tijden voorkomen worden.”. Bavo Peeters: in een circulaire economie is het essentieel om het gebruik van secundaire grondstoffen te stimuleren en ervoor te zorgen dat zowel primaire als secundaire materialen veilig zijn. In principe gelden steeds dezelfde voorwaarden en normen voor nieuwe en gerecycleerde materialen. In uitzonderlijke omstandigheden is een afwijking van dit principe mogelijk, op voorwaarde dat het gebruik van het gerecycleerde materiaal beperkt blijft tot duidelijk omschreven toepassingen waarbij er geen negatieve gevolgen zijn voor de gezondheid van de consument en het milieu, en het gebruik van gerecycleerd materiaal in vergelijking met nieuw materiaal op basis van een analyse per geval gerechtvaardigd is. Een voorbeeld van dergelijke uitzondering is PVC, waarbij de Commissie onder REACH een hogere norm voor lood voorstelt in gerecycleerd PVC.

- *“Zijn er acties gepland om de normen rond en behandeling/opruiming/gebruik van Persistent Organic Pollutants binnen de EU verder op elkaar af te stemmen?”* Bavo Peeters: de regels voor het gebruik en opruiming van POPs, inclusief voor afval dat POPs bevat, zijn vastgelegd in de [POPs Verordening](#) (EU) 2019/1021. De normen binnen de EU zijn dus al geharmoniseerd en op elkaar afgestemd. De POPs Verordening wordt regelmatig aangepast om veranderingen in het wereldwijde [Verdrag van Stockholm](#) en wijzigende technologische inzichten in rekening te brengen.
- *“Zal er gekeken worden naar de vervuiling op de plaats van ontginning van raw materials die geïmporteerd worden in de EU? Komen er mechanismen om minder vervuilende EU alternatieven te promoten?”* Het [actieplan kritieke grondstoffen](#) COM(2020)667 stelt een aantal acties voor om een duurzame aanlevering van grondstoffen te garanderen. Zo worden strategische internationale partnerschappen en bijbehorende financiering ontwikkeld voor een gediversifieerde, duurzame en ethische toelevering van kritieke grondstoffen (bijvoorbeeld met Canada, Oekraïne en Servië). Verder werkt de Commissie momenteel aan een [initiatief om duurzame corporate governance](#) te stimuleren, zodat bedrijven maatregelen nemen om hun duurzaamheidsimpact (o.a. klimaat, milieu, mensenrechten, kinderarbeid) doorheen de hele keten te verbeteren. De Commissie bereidt momenteel ook een wetgevend [initiatief rond duurzaam productbeleid](#) voor, om de milieu-impact en voetafdruk van producten binnen en buiten de EU te verkleinen. Door de nieuwe [Taxonomie Verordening](#) 2020/852 wordt financiering gekanaliseerd richting duurzame activiteiten, ondernemingen en investeringen met een beperktere voetafdruk.
- *“Wordt er gedacht aan een bodemrichtlijn? I.e. wetgeving dus, naast een bodemstrategie?”* Bavo Peeters: eind 2021 zal de Commissie [wettelijk bindende doelstellingen voor natuurherstel](#) voorstellen, in het bijzonder voor ecosystemen met het meeste potentieel om koolstof op te vangen en natuurrampen te voorkomen. Door hun capaciteit om koolstof en water vast te leggen, en omdat ze een op zichzelf staand en biodivers ecosysteem zijn, zullen bodems voorwerp uit maken van deze nieuwe regelgeving. De impactbeoordeling zal bekijken hoe de kwaliteit en status van ecosystemen (inclusief bodem) in de EU beter beoordeeld, opgevolgd en in kaart kan worden gebracht. Na het aannemen van de nieuwe EU bodemstrategie en het voorstel voor bindende doelstellingen voor natuurherstel eind 2021, zal de Commissie verder evalueren of bijkomende wetgevende actie rond bodembescherming noodzakelijk is.
- *“Is de invloed van lobbygroepen en NGO's niet bepalend, en blokkeert dit niet de inspraak op lidstaatniveau?”* Bavo Peeters: de Europese Commissie staat in het algemeen wel open voor *feedback* van alle stakeholders en roept daar doelbewust inspraakprocessen voor in het leven.

Vragen die aan bod kwamen na de pitches

- @ Bavo Peeters. *“Bedankt voor de duidelijke presentatie. Bij zero pollution is het inderdaad belangrijk om nieuwe verontreinigingen te vermijden. Gaat er meer aandacht gaan naar vermijden van uitwisseling van verontreiniging tussen verschillende media (bv. van bodem naar grondwater en lucht, van grondwater naar water?)”* Bavo Peeters wijst vooreerst op het *governance*-probleem: elke deeladministratie is georganiseerd rond een specifiek milieucompartiment. Om uitwisseling te vermijden tussen de diverse compartimenten zal er meer samenwerking nodig zijn. Ook wetenschappelijk is er nog verder onderzoek nodig over de uitwisseling tussen compartimenten.

- @ Tine Cattoor. “Dank voor je presentatie. Integrale aanpak is belangrijk en het kan niet de bedoeling zijn dat verontreinigingen van het ene naar het andere compartiment worden verplaatst. Maar moet er gekeken worden in welk compartiment de verontreiniging de meeste risico's vormt of er misschien mogelijkheid is om de verontreiniging aan te pakken en af te breken (resilience)?” Tine Cattoor: is het daar mee eens. Men kan zich afvragen in welk compartiment men een bepaalde vervuiling het beste kan neutraliseren, maar voor het rest kan migratie van contaminatie niet de bedoeling zijn.
- @ Bavo Peeters: “Zijn er plannen om regeling in te voeren i.v.m. grondverzet om verspreiding van bodemvervuiling tegen te gaan?” Bavo Peeters zegt dat het de bedoeling is om *guidelines* uit te brengen t.b.v. de Lidstaten – dus geen bindende wetgeving. Regio's zoals Vlaanderen hebben reeds een zeer soliede wetgeving rond grondverzet. Het is de bedoeling om wat bestaat in de EU te gaan ophijsten, goede voorbeelden te identificeren en deze door te geven. Deze benchmarking zal mogelijk de basis zijn voor latere wetgeving.
- @ Bavo Peeters. “Wat is de plaats van landbouw in het actieplan?” Bavo Peeters: landbouw is een belangrijke factor bij diverse vormen van verontreiniging. Zij zijn ook receptor van veel vormen van vervuiling. Tot slot ontvangen zij een belangrijk deel van het EU-budget. Onlangs is het GLB goedgekeurd, met toch wel een aantal nieuwigheden. Er zal gewerkt worden aan terugdringen van vervuiling door pesticiden, nutriëntenaanbod, enz. In de toekomst zal bekeken worden of meer landbouwactiviteiten zouden moeten vallen onder regelgeving voor industriële verontreiniging, bv. toepassing normstelling i.v.m. ammonia-uitstoot.
- @ Tine Cattoor. “Wordt de REACH-verordening aangepast – en zo ja, wat is het tijdsplan?” Tine Cattoor: volgend jaar komt er een voorstel van de Europese Commissie. De studies zullen dit najaar aanvangen.
- @ Bernard De Potter. “Steunt het Vlaamse Gewest het voorstel om de EU normstelling inzake luchtkwaliteit te laten evolueren richting de WHO-aanbevelingen?” Bernard De Potter: in het luchtbeleidsplan staat dit wel in de inleidende paragrafen: het zou de ambitie zijn om op termijn te evolueren naar de WHO-normen.
- @ Bernard De Potter. “Wat zijn mogelijkheden van saldering? Extra mogelijkheden voor emissies op de ene plek, met elders bv. bosuitbreiding ter compensatie?” Bernard De Potter: als dat sterk vervuilende stoffen zijn, dan lijkt dit niet een echt goed principe. Als het over CO₂-uitstoot of vergelijkbaars gaat, dan kan dit.
- @ Bavo Peeters en Bernard De Potter. “Bedankt voor de presentatie! Ik hoor voornamelijk meer samenwerking, meer handhaving, betere informatiedeling, meer digitalisering, betere interactie tussen sectoren, ... Wil dat zeggen dat er ook meer mensen daarvoor aangeworven worden? Of gaan de zaken ook anders aangepakt worden?” Bavo Peeters: bij ons zijn er vele taken bij gekomen, meer mensen en middelen worden verhoopt maar zijn nog niet direct in het vooruitzicht. Volgens Bernard De Potter er is een besparingsplan afgesproken in het Vlaams Regeerakkoord. Daarvan gaat men niet afwijken. Er is zeker efficiëntiewinst mogelijk. In die context is samenwerking essentieel. We hebben alsmaar meer specialisten nodig, die tegelijk ertoe in staat zijn te interageren vanuit generalistische invalshoek. Een dergelijke situatie kan alleen maar bereikt worden door in te zetten op daarop toegespitste opleiding en vorming.
- @ Bernard De Potter. “Welk beleid zou Vlaanderen structureel en proactief moeten uitrollen, om een nieuw PFOS-schandaal te vermijden?” Werd beantwoord door de moderator: volgens Ina De Vlieger zouden we al een heel eind geraken als we de voorstellen van Bernard De Potter zouden uitvoeren.

Overige inbreng, zonder beantwoording ter zitting

- @ Erik Grietens. “Dat ‘klimaat ontbreekt’ is een onterechte opmerking van dhr. Grietens. Dit actieplan gaat over zero pollution... Alles hangt met alles samen maar bij actieplannen moet nu eenmaal gefocust worden.”
- @ Tine Cattoor en Erik Grietens. “Grensoverschrijdende wereldwijde samenwerking is inderdaad nodig en controle op invoer schadelijke stoffen uit bv. het oosten mag zeker niet vergeten worden. Zie <https://ec.europa.eu/safety-gate-alerts/screen/webReport>”.
- @ Bernard De Potter. “Kaderrichtlijn Water doelstellingen tegen 2027. Wat is de focus van Vlaanderen voor laatste 5 jaar en wat na 2027?”
- “Wat betekent het prioriteren van ‘zero pollution’ concreet (1) voor de mens en (2) voor de biodiversiteit?”
- “Wanneer gaat de Vlaamse regering alle oude, afremmende wetten opheffen zodat wij als duurzaam kunnen werken ????”
- “Wat is het verband met het PFAS-gebeuren? Wat met een industriële transitie uitfasering gevaarlijke stoffen / producten?”
- “Mechanical recycling of plastic post-consumer waste: how to deal with the ‘cocktail of hazardous chemical substances’?”
- “Kan iemand een stand van zaken geven betreffende de (Nederlandse) Wet NERpe (Naleving Europese Regelgeving) en doorvertaling naar regio's? Lijkt mij relevant gezien de hoeveelheid aan milieu en klimaatdoelstellingen binnen het ZPA.”

Slotwoord – Jan Verheeke (secretaris MINARAAD)

Andermaal hadden we een interessante *webinar* over de Europese milieu- en energieactualiteit, met bovendien een belangwekkend verdiepingsthema.

Het streven naar *zero pollution* blijkt een complex dossier te zijn met vele uitlopers. De ambitie van het actieplan betreft dan ook niet zozeer het voorstellen van nieuwe maatregelen maar te komen tot de betere integratie van diverse beleidslijnen. Ook op Vlaams niveau wees Bernard De Potter op belang van samenwerking en integratie en op de noodzakelijke combinatie van specialistische en generalistische know-how. Erik Grietens wees op het belang van de degelijke toepassing van de bestaande milieubeleidsprincipes, als aanknopingspunt voor het Vlaamse milieubeleid. Tine Cattoor benadrukte dat de chemische industrie een aanbieder van oplossingen is, op voorwaarde van een geschikt regelgevend kader, met inbegrip van een Europees – of liefst globaal – *level playing field*.

Dank aan alle sprekers en vraagstellers.

Tot slot even meegeven dat VLEVA en Minaraad van zin zijn om op 14 september – twee maanden na het uitbrengen van het “Fit for 55”-pakket – hierover een extra *webinar* te organiseren.